

УДК 338.439

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЧИСЕЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ

К. Васьківська, д.е.н.

Львівська державна фінансова академія,

О. Сікора, к.е.н.

Львівський національний аграрний університет

Ключові слова: сільськогосподарські підприємства, трансформація, диверсифікація, сільський регіон.

Висвітлено основні напрями розвитку сільськогосподарських підприємств. Обґрунтовано, що пріоритетним напрямом діяльності на селі є диверсифікація сільськогосподарського виробництва – інструмент зниження існуючих ризиків та сталого розвитку сільських регіонів.

Постановка проблеми. За умови покращання соціально-економічного середовища їх функціонування сучасні організаційні структури в сільському господарстві є потенційно ефективними, незважаючи на те, що нині значна їх частина залишається збитковою. Важливою складовою організаційно-економічного механізму ефективного розвитку сільськогосподарських підприємств є комплексний соціально-економічний розвиток сільського регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Великий внесок у дослідження цієї проблеми зробили відомі вчені-економісти: О. Бородіна [1], Б. Пасхавер [2], В. Юрчишин [3] та ін. Хоча на сьогодні ще не сформувалася загальноприйнята науково-обґрунтована концепція функціонування сільськогосподарських підприємств у контексті розвитку сільських територій.

Постановка завдання. Метою наукового дослідження є аналіз фінансово-економічної діяльності сільськогосподарських підприємств та обґрунтування пріоритетних напрямів їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. Важливе місце у розвитку економіки та зміні пропорцій посідатиме аграрна політика, в результаті реалізації здійснюватиметься перерозподіл ресурсів у галузях рослинництва, що визначатимуть спеціалізацію адміністративних районів у загальнообласному поділі праці. Тому можна виділити такі основні чинники економічного зростання: інноваційні (економічне зростання відбуватиметься за рахунок активної державної аграрної та науково-інноваційної політики, розвитку сучасної інноваційної інфраструктури, що безпосередньо пов'язано з подальшим поглибленням процесів інтеграції науки і сільськогосподарського виробництва); інвестиційні (зростання прибутковості сільськогосподарських підприємств сприятиме активізації підприємницької діяльності та інвестиційній привабливості); екологічні (характеризують збалансування економічних, соціальних та екологічних інтересів екологізацією процесів

сільськогосподарського виробництва і споживання, збільшення екологічної складової у макропоказниках на рівні області).

У розрахунку на одне сільськогосподарське підприємство найбільша кількість працівників у Бродівському (82,3 осіб), Сокальському (80 осіб) районах (середніми за кількістю сільськогосподарських працівників від 35 до 45 осіб). Порівняно з 2000 р., чисельність сільськогосподарських працівників зменшилась майже удвічі і в середньому чисельність сільськогосподарських підприємств Буського району – 43,7 осіб, Дрогобицького – 44,4 осіб, Пустомитівського – 42,1 осіб, Радехівського – 41,7 осіб, Золочівського – 40,9 осіб, Миколаївського – 38,2 осіб, Кам'янка-Бузького – 35,3 осіб. Простежуємо, як змінилась чисельність наявного населення у Львівській області. Якщо проаналізувати питому вагу працездатного населення в загальній чисельності сільського населення, то видно, що в усіх адміністративних районах, крім Бродівського (49,6%) та Перемишлянського (46,8%), цей показник перевищує 51% у 2007 році, а крім Перемишлянського (49,5%) – у 2008 році. Це означає, що у сільській місцевості Львівської області питома вага сільського населення працездатного віку висока й перевищує половину (56,8%), тобто демографічне навантаження на працездатне населення становить 762 особи (в розрахунку на 1000 осіб працездатних), порівняно з 1028 особами у 1995 році.

Водночас питома вага зайнятих працівників у сільському господарстві в загальній кількості зайнятих в економіці області знизилась із 23,4% у 2000 до 16,2% у 2008 р. Щороку кількість зайнятих працівників у сільськогосподарських підприємствах скорочується (див. рис.). Більшість вивільнених працівників поповнили категорію самостійно зайнятих в особистих селянських господарствах та незайнятого населення. У 2008 р. рівень безробіття у Львівській області сягав 7,6% (за методологією МОП).

Рис. Динаміка кількості працівників у сільському господарстві Львівської області [4, с. 232].

Результати проведеного дослідження дають змогу нам виділити основні орієнтири аграрної політики в умовах євроінтеграції: удосконалення механізму державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників; диверсифікація сільської економіки, в тому числі сільськогосподарського виробництва.

Державна підтримка сільськогосподарським товаровиробникам вкрай необхідна, адже від рівня розвитку сільськогосподарського виробництва залежить продовольча безпека країни. Кожна країна повинна забезпечувати себе необхідним обсягом продуктів харчування. Інакше матимуть місце ризики як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Сама державна підтримка односторонньо не вирішить проблеми продовольчої безпеки, оскільки проблеми макrorівня. Стабілізація і збалансованість аграрної економіки країни, які забезпечують зростання доходів сільського населення в тісному взаємозв'язку з механізмом державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, можуть забезпечити продовольчу безпеку країни.

Механізм державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників повинен урахувати природноеконімічні умови функціонування сільськогосподарських підприємств. Це стосується насамперед сільськогосподарських товаровиробників гірської та передгірської зон Карпат Львівщини, зокрема Турківського, Сколівського, Старосамбірського районів, у яких низький рівень сприятливості. У цих районах перспективу розвитку мають не так сільськогосподарські підприємства, як господарства населення, фермерські господарства та агротуризм.

На думку О. Бородіної, що негативним моментом є те, що програми підтримки сільськогосподарських товаровиробників формуються у такий спосіб, що значна частина коштів осідає на рахунках комерційних банків, агротрейдерів, постачальників ресурсів, переробних підприємств, а самі сільськогосподарських товаровиробники, які вкрай потребують цієї допомоги, одержують 25-30% від обсягів спрямованої бюджетної допомоги [1, с. 272]. На державному рівні треба посилити контроль за цільовим використанням коштів державних програм.

Пріоритетним напрямом діяльності на селі є диверсифікація сільськогосподарського виробництва – інструмента зниження існуючих ризиків та сталого розвитку сільських регіонів загалом. Сільськогосподарське виробництво залежить від природнокліматичних і ринкових ризиків, які безпосередньо впливають на обсяги виробництва сільськогосподарської продукції. Для мінімізації цих ризиків сільськогосподарські підприємства можуть застосувати диверсифікацію. Основна ціль диверсифікації сільської економіки полягає в підвищенні конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та комерціалізації економічних видів діяльності на селі.

Основними напрямами розвитку економіки регіону є: зміцнення конкурентних позицій сільськогосподарських підприємств через розвиток потенціалу їх людських і природних ресурсів; забезпечення зростання місцевої економіки через пошук ринків збуту для продукції чи послуг, що виробляються в конкретному регіоні; підвищення рівня зайнятості сільського населення розвитком

інфраструктурних об'єктів, нових видів сільськогосподарської та несільськогосподарської діяльності; формування інвестиційної привабливості сіл.

Висновки. Відповідно до нових орієнтирів аграрної політики можна виділити основні напрями вдосконалення функціонування сільськогосподарських підприємств регіону: державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників, механізм дії якої повинен враховувати природно-економічні умови функціонування сільськогосподарських підприємств; еколого-соціальні пріоритети розвитку сільськогосподарських підприємств; формування інвестиційної привабливості сільського регіону; диверсифікація сільськогосподарського виробництва, яка спрямована на розширення асортимента продукції, вирощування екологічно чистої продукції, розвиток садівництва та городництва, зберігання сільськогосподарської продукції, основна мета якої полягає в підвищенні конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції.

Диференціація сільськогосподарського виробництва є інструментом стимулювання сільського розвитку, яка ґрунтується на використанні існуючого виробничого і соціального потенціалу села та сприяє вирішенню проблеми зайнятості та покращання рівня життя сільського населення.

Бібліографічний список

1. Аграрний сектор України на шляху до євро інтеграції : монографія / [Бетлій М., О. Бородіна, Бородін С. та ін.] ; за ред. О. М. Бородіної. – Ужгород : ІВА, 2006. – 496 с.
2. Виклики і шляхи агропродовольчого ринку / [Б. Й. Пасхавер, О. В. Шубравська, Л. В. Молодаван та ін.] ; за ред. акад. УААН Б.Й. Пасхавера ; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2009. – 432 с.
3. Юрчишин В. В. Аграрна політика в Україні на зламах політичних епох : історико-соціально-економічні нариси : монографія / В. В. Юрчишин. – К. : Науково-виробниче підприємство : Наукова думка НАН України, 2009. – 366 с.
4. Статистичний щорічник Львівської області за 2008 рік. – Ч. 1. – Головне управління статистики у Львівській області / за ред. С. Матковського. – Львів, 2009. – 363 с.

Васьковская Е., Сикора А. Взаимосвязь численности сельскохозяйственных предприятий та эффективности их функционирования

Высветлены основные направления развития сельскохозяйственных предприятий. Обосновано, что приоритетным направлением деятельности в деревне является диверсификация сельскохозяйственного производства – инструмент снижения существующих рисков и сталоного развития сельских регионов.

Ключевые слова: сельскохозяйственные предприятия, трансформация, диверсификация, сельский регион.

Vaskivska K., Sikora O. Intercommunication of quantity of agricultural enterprises and efficiency of their functioning

Elucidated the basic direction of agricultural enterprises is considered. Substantiated that the priority of the village is the diversification of agricultural

production – a tool to reduce the existing risks and sustainable development of rural regions.

Key words: agricultural enterprises, transformation, diversification, rural region.